

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Høgskolen i Innlandet
v/ nemdn for studentsaker
Postboks 400
2418 Elverum

Bergen: 07.05.2024
Deres ref.: 22/01168 (25/22)
Vår ref.: 24/02641 (157/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 157/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Høgskolen i Innlandet (heretter HiNN), i sak 25/22, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.09.2022, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.09.2022, uten at flere medlemmer var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01453 (157/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 22.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd, med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 30.04.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved HINN ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED]. Klageren er/var [REDACTED] student ved [REDACTED], ved studiested [REDACTED]. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av eksamensoppgave i emnet [REDACTED].

I forbindelse med klagebehandling på karakter ble det fattet mistanke om fusk, jf. notat fra sensor av 25.01.2022 og oversendelsesnotat til klagenemnda (udatert). Plagiatkontrollen avdekket 49 prosent tekstlikhet mot andre kilder, hvorav hele 37 prosent var tekstlikheten er mot klagerens tidligere eksamensoppgave i emnet [REDACTED] fra 2020. Klageren hadde levert den tidligere besvarelsen sammen med en medstudent. Det er ikke henvist til den tidligere besvarelsen i løpende tekst eller i referanseliste. Av notat fra sensor av 25.01.2022 fremgår det at det også ble avdekket 4,6 prosent tekstlikhet med tekst i Store norske leksikon. Klageren har henvist til Store norske leksikon, men direkte avskrift er ikke markert som sitat.

Det ble gjennomført en samtale med klageren og representant fra HiNN 09.02.2022, jf. referat fra samtale med studenten. Klageren forklarer at h[REDACTED] er enig i at h[REDACTED] har brukt opp igjen tekst fra en tidligere eksamensoppgave, men at h[REDACTED] ikke var klar over at gjenbruk av eget arbeid ikke var tillat. Når det gjelder bruk av direkte sitat har klageren brukt kildekompasset for å se hvordan man referer. Klageren har ikke vært bevisst på at man i tillegg må merke direkte sitat når h[REDACTED] skriver tekst rett av. I samtalen forklarer klageren at h[REDACTED] har hatt en veldig tøff periode med krevende samlivsbrudd og vanskelig samarbeid med felles barn. Klageren ser nå at h[REDACTED] ikke hatt hode på rett plass og ikke klart å tenke klart, og ber om en mild reaksjon slik at h[REDACTED] kan fortsette studiene.

Klagenemnda ved HiNN behandlet saken i møte 29.03.2023. Klagenemnda ved HiNN la ved vurderingen særlig vekt på det store omfanget av tekstlikhet og studentens egen forklaring. Klageren har kopiert fra kildene uten at dette er tydeliggjort i teksten, og det er heller ikke oppgitt tilstrekkelige kildehenvisninger i teksten. Når eget tidligere arbeid blir gjenbrukt uten henvisninger vil ikke eksamensbesvarelsen utgjøre et selvstendig produkt i den aktuelle prøvingssituasjonen. Klagenemnda ved HiNN fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av eksamensoppgaven og fattet vedtak om annullering og utestengelse i to semestre, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022.

Vedtaket ble påklaget av klageren 30.03.2022, hvor det vises til tidligere anførsler. Klageren anfører at h[REDACTED] i etterkant av eksamen forstått at h[REDACTED] ikke har handlet i tråd med retningslinjer. Det anføres videre at selvplagiat ikke har vært i fokus tidligere i løpet av studiet, og klageren mener at HiNN burde ha selvplagiat i fokus når de informerer om plagiat. Det vises til et intervju i Hamar Arbeiderblad hvor det skrives om stor andel fusk og behov for å øke fokus på god opplæring i kildebruk. Klageren viser videre til at h[REDACTED] er flittig student, og aldri ville brukt samme «case» dersom h[REDACTED] viste at dette var konsekvensen. Klageren ber om at vedtak om utestenging kan revurderes. Det har tatt lang tid å behandle saken, og systemet fremstår som firkantet idet man ikke kan ta hensyn til private livshendelser som en selv ikke kan forutse er trist.

Klagenemnda ved HiNN vurderte klagen 07.04.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda ved HiNN opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens eksamensoppgave er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om opptak, studier og eksamen ved HINN § 8-1 første ledd og femte ledd, hva som skal anses som fusk:

....

§ 8-1. Fusk

(1) Fusk foreligger når en student handler i strid med denne forskrift eller retningslinjer for eksamen og eksamensavvikling.

Som fusk eller forsøk på fusk ved eksamen regnes bl.a.:

....

- å sitere eller på annen måte benytte egne tidligere eksamensarbeider uten tilstrekkelige kildehenvisninger

....

(5) Referanser på alle anvendte kilder, inkludert eget arbeid, skal være oppgitt. Avskrift eller kopi uten kildehenvisning regnes som fusk, uavhengig av kilden.

....

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt vesentlig vekt på plagiatkontrollen, notat fra sensor av 25.01.2022, oversendelsesnotat til klagenemnda hvor tekstligheten som er avdekket mellom klagerens eksamensoppgave og klagerens tidligere besvarelse samt andre kilder fremkommer. Nemnda viser til at tekstligheten mellom klagerens eksamensoppgave og den tidligere besvarelsen skrevet av studenten og medstudent i samarbeid, er omfattende. Store

deler av teksten fremstår som direkte avskrift, eller lik tekst med noen språklige omformuleringer. Klageren har ikke henvist til den tidligere besvarelsen og andre kilder, og lik tekst er heller ikke markert som sitat. Nemnda bemerker at når eget tidligere arbeid blir gjenbrukt uten bruk av kildehenvisning og sitat, vil ikke eksamensbesvarelsen utgjøre et selvstendig produkt i den aktuelle prøvingssituasjonen.

Nemnda vurderer ellers at det i dette tilfellet også er tale om plagiat av medstudentens tidligere arbeider, da det ikke er henvist til den tidligere eksamensoppgaven som kilde.

Felles klagenemnd har merket seg diskusjonen om gjenbruk av egen tekst er fusk og dom fra Borgarting lagmannsrett som kjenner et tidligere vedtak i Felles klagenemnd om gjenbruk av tekst fra egen oppgave ugyldig. Dommen er ikke rettskraftig, og saken skal behandles i Høyesterett. Også Borgarting lagmannsrett legger til grunn at gjenbruk av tidligere besvarelse vil kunne være fusk, men fant ut fra omfanget og arten av den gjenbrukte teksten i det konkrete tilfellet, at det ikke kunne regnes som fusk. Det var også lagt vekt på at det dreide seg om gjenbruk av tekst fra en oppgave som ikke var bestått. Nemnda vurderer det slik at gjenbruk av den tidligere teksten i dette tilfellet har et slikt omfang og er av en slik art, at spørsmålet om vekten av de momentene lagmannsretten bygde på, ikke kommer på spissen i denne saken. Det dreier seg i denne saken også om en tekst utarbeidet i samarbeid med en annen student.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studium og eksamen ved HINN § 8-1 første ledd og femte ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av arbeidskrav.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstligheten som er avdekket mellom klagerens eksamensoppgave og den tidligere innleverte besvarelsen skrevet av studenten og medstudent i samarbeid, samt andre kilder, jf. plagiatkontrollen, notat fra sensor av 25.01.2022 og oversendelsesnotat til klagenemnda.

Klager har for øvrig erkjent å ha brukt tekst fra tidligere innlevering uten at h̄n har kildehenvist. Det er samlet sett ikke tvil om at også det subjektive vilkåret for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Klageren har anført i at h̄n ikke var klar over at gjenbruk av eget arbeid ikke var tillatt og at h̄n ikke visste at man skulle merke direkte sitat ved direkte avskrift av tekst, jf. referat fra

samtale med student og klagers klage av 30.03.2022. Det anføres videre at klageren ikke mottok tilstrekkelig opplæring om reglene for gjenbruk av egne arbeider. Nemnda tolker klagerens anførsler som om h[]n var i en unnskyldelig rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettslig villfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil innledningsvis bemerke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvings situasjonen, herunder reglene om kilde- og sitatbruk. Av saksdokumentene i saken fremgår det at reglene for hva som anses som fusk, er lett tilgjengelig på HiNNs og bibliotekets nettsider om kildebruk.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av eksamensoppgaven.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltnings praksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved HiNN har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Nemnda har merket seg anførselene fra klageren om at h[]n har vært gjennom en tøff periode med krevende samlivsbrudd og vanskelig samarbeid med felles barn. Nemnda har ikke grunn

til å betvile dette, men peker på at andre deler av regelverket tar høyde for at det kan oppstå vanskelige situasjoner i studentenes privatliv. De kan blant annet søke om ekstra tid, utsettelse av eksamen eller gjentak dersom de kommer i en vanskelig situasjon opp mot eksamen. Slike forhold kan etter nemndas syn ikke unnskyldte brudd på reglene om fusk.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang– var på til sammen 9 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 18 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamensoppgaven og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 04.10.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Bokstap, Liv Sandvik, Frode Randal, Nils Herman Lien og Amina Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 04.10.2022, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved HiNN i sak 35/22, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 13.05.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.